

ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ

|| ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣಮ್ ||

ಪ್ರಥಮ ಸ್ಕಂಧಃ

ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಮಂಗಲಪದ್ಯ

ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಯತೋಽನ್ವಯಾದಿತರತಶ್ಚಾರ್ಥೇಷ್ವಭಿಜ್ಞಃ ಸ್ವರಾಟ್
ತೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಾ ಯ ಆದಿಕವಯೇ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯಃ |
ತೇಜೋವಾರಿಮೃದಾಂ ಯಥಾ ವಿನಿಮಯೋ ಯತ್ರ ತ್ರಿಸರ್ಗೋ ಮೃಷಾ
ಧಾಮ್ನಾ ಸ್ವೇನ ಸದಾ ನಿರಸ್ತಕುಹಕಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಧೀಮಹಿ ||೧||

ಭಾಗವತದ ಮೊದಲ ಮಂಗಲಾಚರಣೆಯ ಈ ಪದ್ಯ ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಯ. ಇದು ಸಮಗ್ರ ವೇದಾಂತದ ತಿರುಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ! ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾದದಲ್ಲೂ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಈ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳು ಭಗವಂತನ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಭಗವಂತನ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ರೂಪಗಳು ಎಂದರೆ ಅದು ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವದ ಅಖಂಡ ಚಿತ್ರಣ. ವಿಶ್ವವೆಂದರೆ ಅದು ನಾಮಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ರೂಪಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚ. ರೂಪಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: ಪುರುಷ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ, ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವ, ಮನಸ್ತತ್ತ್ವ, ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಚಭೂತಗಳು. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಗಳಿವೆ. ಇನ್ನು ನಾಮಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚ ಎಂದರೆ ಅದು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಪಂಚ. ಅ-ದಿಂದ ಕ್ಷ-ತನಕ ಇರುವುದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಐವತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳು. ಎಲ್ಲಾ ನಾಮಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳೂ ಈ ಐವತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿವೆ. ಐವತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ(ಮಾತೃಕೆಗಳಿಂದ) ವಾಚ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳೂ ಐವತ್ತೊಂದು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ:

೧. ಅಜ, ೨. ಆನಂದ, ೩. ಇಂದ್ರ, ೪. ಈಶ, ೫. ಉಗ್ರ, ೬. ಉರ್ಜ, ೭. ಋತಂಭರ, ೮. ಋಷಿ, ೯. ಲ್ ಶ, ೧೦. ಲ್ೇಜಿ, ೧೧. ಏಕಾತ್ಮ, ೧೨. ಐರ, ೧೩. ಓಜೋಭೃತ್, ೧೪.

ಔರಸ, ೧೫. ಅಂತ, ೧೬. ಅರ್ಧಗರ್ಭ, ೧೭. ಕಪಿಲ, ೧೮. ಖಪತಿ, ೧೯. ಗರುಡಾಸನ, ೨೦. ಘರ್ಮ, ೨೧. ಜಸಾರ ೨೨. ಚಾರ್ವಾಂಗ, ೨೩. ಭಂದೋಗಮ್ಯ, ೨೪. ಜನಾರ್ದನ, ೨೫. ಯೂಟಿತಾರಿ, ೨೬. ಇಮ, ೨೭.ಟಂಕಿ, ೨೮.ರಕಲ, ೨೯. ಡರಕ, ೩೦.ಥರಿ, ೩೧. ಣಾತ್ಮ, ೩೨. ತಾರ, ೩೩. ಥಭ, ೩೪. ದಂಡಿ, ೩೫. ಧನ್ವಿ, ೩೬. ನಮ್ಯ, ೩೭. ಪರ, ೩೮. ಫಲಿ, ೩೯. ಬಲಿ, ೪೦. ಭಗ, ೪೧. ಮನು, ೪೨. ಯಜ್ಞ, ೪೩. ರಾಮ, ೪೪. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ, ೪೫. ವರ, ೪೬. ಶಾಂತನಂವಿತ್, ೪೭. ಷಡ್ಗುಣ, ೪೮. ಸಾರಾತ್ಮ, ೪೯. ಹಂಸ, ೫೦. ಳಾಳುಕ, ೫೧. ನೃಸಿಂಹ[ನೃಹರ್ಯಕ್ಷ]. ನಾಮಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ರೂಪಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ, ಭಾಗವತದ ಈ ಮೊದಲ ಶ್ಲೋಕ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಅನೇಕ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಭಗವಂತ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ಭರವಸೆ ಬರುವುದು ಹೇಗೆ? ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತವಾದ ಮನವರಿಕೆ ಬರಬೇಕು ಅಂದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಇದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಯತಃ” ಎಂದು. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ: “ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ” [ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರ ೧.೧.]. ನಾವು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ: ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು. ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದು ವಸ್ತು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲು ಕಾರಣ ಇರಲೇಬೇಕು. ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧ. ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿಕೆಯಾಯಿತು ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಜಡವಾದ ಮಣ್ಣು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಚೇತನ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ‘ಇತರತಃ’ ಎನ್ನುವ ಪದ “ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಚೇತನ ಶಕ್ತಿ ಇರಲೇಬೇಕು” ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಶ್ವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಚೇತನ ಆ ಭಗವಂತ. ಆತ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಮೀರಿ ನಿಂತವ. ಚೇತನಾಚೇತನ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ಆ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕರ್ತ ಭಗವಂತ.

ಭಗವಂತನ ಅರಿವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ನಾವು ವೇದಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗಬೇಕು. ‘ವೇದ’ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಭಗವಂತನ ಅರಿವು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಗ್ರಂಥ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ:

ನ ತಂ ವಿದಾಥ ಯ ಇಮಾ ಜಜಾನಾನ್ಯದ್ಯುಷ್ಮಾಕಮಂತರಂ ಬಭೂವ |

ನೀಹಾರೇಣ ಪ್ರಾವೃತಾ ಜಲ್ಪಾ ಚಾಸುತ್ವಪ ಉಕ್ತಶಾಸಶ್ಚರಂತಿ ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ನಾವು ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು “ಬೇರೆ ಸಂಗತಿ” ಎಂದು. ಭಗವಂತ ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದಾದ, ಯೋಚಿಸಬಹುದಾದ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ, ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಭಗವಂತ ನಮ್ಮೊಳಗೇ ಇದ್ದಾನೆ, ನಮ್ಮ ಬಿಂಬರೂಪನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಆನಂದಮಯನಾಗಿ ಆತ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಾವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹುಡುಕುವುದು ಬೇಡ. ಆತನನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೇಕು. ಮಂಜು ಕವಿದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆತ ಕಾಣಲಾರ. ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ವೇದಾಂತಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದಾಗ ವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತಿಹಾಸ-ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅನ್ವಯ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ವೇದವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿ ವಿವರಣೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತ ಓದಿದಾಗ ಅಗ್ನಿಯೇ ದೇವರು ಎನಿಸುತ್ತದೆ; ವಾಯು ಸೂಕ್ತ ಓದಿದಾಗ ವಾಯುವೇ ದೇವರು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ವೇದದಲ್ಲಿನ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ಗೊಂದಲವಾದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದೊಂದು ನಾಮವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ನಾಮವನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ನಾಮಗಳು ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಾಯು, ರುದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ನಾಮದಿಂದ ಕರೆದರೂ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕರೆಯುವುದೇ ಹೊರತು, ಅನಂತ ದೇವರನ್ನು ವೇದ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ:

ಏಕೋ ದೇವಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಗೂಢಃ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ

ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ಸರ್ವಭೂತಾಧಿವಾಸಃ ಸಾಕ್ಷೀ ಚೇತಾ ಕೇವಲೋ ನಿರ್ಗುಣಶ್ಚ ||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವಗತನಾದ ಒಬ್ಬ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಬರುತ್ತದೆ. ವೇದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ವೇದ-ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿ, ಶ್ರುತಿ, ಉಪಸಂಹಾರಗಳಿಂದ, ಯಾವುದು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವುದೇ ಸಮನ್ವಯ. ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ವೇದವೂ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಾಗ, ಎಲ್ಲಾ ತರ್ಕಗಳೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುವ ತರ್ಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಭಗವಂತನಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಯಾವ ಯುಕ್ತಿಯೂ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಮ ಹೇಳುವಂತೆ:

ಸರ್ವೇ ವೇದಾ ಯತ್ಪದಮಾಮನಂತಿ ತಪಾಂಸಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ಯದ್ವದಂತಿ |

ಎಲ್ಲಾ ಯುಕ್ತಿಗಳೂ ಭಗವಂತನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತವೆ ಹೊರತು ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ತಮಾಷೆಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ: ಭಗವಂತನ ಅರಿವು ಬರುವ ತನಕ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಅರಿವು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಳಿದ ಯುಕ್ತಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ! ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅರಿವು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ತರ್ಕ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಭಗವಂತನ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ತತ್ತ್ವವನ್ನು, ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡವರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಮನ್ವಯಮಾಡಿ, ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ತರ್ಕಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದು, ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅರಿಯಬೇಕು.

“ಅನ್ವಯಾತ್” ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ‘ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿದಾಗ ಇಡೀ ವೇದ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ’ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಇದು ವೇದಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ. ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಪರತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿ ಅರ್ಥಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಪರಂಪರೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇಂದು ಈ ಪರಂಪರೆ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಶಬ್ದವೂ ಕೇವಲ ಲೋಕ ರೂಢಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅತೀತವಾದ ಅದರ ನಿರ್ವಚನ ಅರ್ಥವೊಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಆ ನಿರ್ವಚನದಿಂದ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಏನು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡುವುದು ‘ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ’ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ನಿಯಮ. ನಿರ್ವಚನ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೇ, ಲೋಕ ರೂಢಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಲೋಕದ ಕ್ರಮವಾದರೆ, ನಿರ್ವಚನದಿಂದ ಏನು ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಅದರ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದು ವೇದದ ಕ್ರಮ. ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಲೋಕದ ಕ್ರಮವಾದರೆ, ಶಬ್ದವನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡುವುದು ವೇದದ ಕ್ರಮ. ಶಬ್ದ ಅನ್ನುವುದು ಚಿಪ್ಪಿನಂತೆ. ಅದರ ನಿರ್ವಚನ ಮುತ್ತಿನಂತೆ. ಚಿಪ್ಪನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಲೋಕದ ಕ್ರಮವಾದರೆ, ಆ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ಒಡೆದು ಅದರೊಳಗಿನ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅಮೂಲ್ಯ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತೆಗೆಯುವುದು ವೇದದ ಕ್ರಮ.

ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಯೋಗ ಬಲದಿಂದ ಒಡೆದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಏನು ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷ ಹೊರಡುತ್ತದೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಿ, ವೇದಾರ್ಥ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಋಗ್ವೇದದ ಮೊದಲ ಸೂಕ್ತ. “ ಅಗ್ನಿಮೀ”ಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಂ-ಋತ್ವಿಜಂ”. ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತವಿದೆ. ಅದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸ್ತುತಿಯಾಗಬೇಕು. ಇದು ‘ಸಮನ್ವಯ’ ಪದ್ಧತಿ. ಬೆಂಕಿಗೆ ದಾಹಕ ಮತ್ತು ಪಾಚಕ ಶಕ್ತಿ

ಕೊಡುವ ದೇವತೆ ಅಗ್ನಿ. ಈ ಅಗ್ನಿದೇವತೆಯ ಒಳಗಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡುವವನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ. ಈ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಿಗೂ ಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಶಕ್ತಿಪಾತ ಮಾಡುವವನು ಭಗವಂತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತ. ಇನ್ನು 'ಅಗ್ನಿ' ಪದವನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡಿದರೆ: ಅಗ+ನಿ=ಅಗ್ನಿ. ಚಲನೆ ಇಲ್ಲದ ವಸ್ತುವಿಗೆ(ಅಗ) ಚಲನೆ ಕೊಡುವವನು(ನಿ)-ಅಗ್ನಿ. ಭಗವಂತ ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಚಲನೆ ಕೊಡುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ ಅಗ್ನಿ. ಹೀಗೆ ವೇದದಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಡೆದಾಗ, ಆ ಶಬ್ದದೊಳಗೆ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಗವಂತ ಹುದುಗಿರುವುದು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಸಂಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ವೇದಾರ್ಥಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊಂದಲಮಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅಪಾಯವಿದೆ.

ಆಯಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಯಾ ವಿಶೇಷ ನಾಮದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಲನೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿ ಭಗವಂತ ಎನ್ನುವ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಅಗ್ನಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. "ನೀನಿಲ್ಲದೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ ಚಲನೆ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಮಾಡಲಾರದು. ಇಂತಹ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ನನಗೆ ಚಾಲನಾಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ನಡೆಸು" ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಭಗವಂತನ 'ಅಗ್ನಿ' ನಾಮದ ಹಿಂದಿನ ಅನುಸಂಧಾನ. ಇದೇ ರೀತಿ ಮಿತ್ರ. ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಡುವವನು; ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಖಚಿತವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ನಿಜವಾದ 'ಮಿತ್ರ' ಆ ಭಗವಂತ. ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ವಾಯು, ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ವಿಶೇಷ ಅನುಸಂಧಾನವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು "ಅರ್ಥೇಷು ಅಭಿಜ್ಞಃ" ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಸ್ತ ವೇದವಾಚ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸಗಳು, ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ತರ್ಕಗಳು, ಎಲ್ಲವೂ ಜಗತ್ಕಾರಣ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ನಮಗೆ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಬೇಕು. ವಸ್ತುವಿನ ಅರಿವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲವೋ ಅವನು ಸರ್ವಕರ್ತನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳ ಅರಿವಿರಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತ ಕೇವಲ ಅರ್ಥಜ್ಞನಲ್ಲ, ಅವನು 'ಅರ್ಥೇಷು ಅಭಿಜ್ಞಃ'. ಆತನಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ವಸ್ತುಗಳ ಅನಂತಾನಂತ ಅರಿವು ತುಂಬಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಿಮಗೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಬಹುದು. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ವಿಧಿ, ವಿಧಾತ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರಣಳಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಭಗವಂತ ಮಾತ್ರ

ಏಕೆ 'ಅರ್ಥೇಷು ಅಭಿಜ್ಞಃ' ಎಂದು. ಇದು ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪೂರಕ ಎನ್ನುವಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವೇದಮಂತ್ರವಿದೆ:

ಅಹಮೇವ ಸ್ವಯಮಿದಂ ವದಾಮಿ ಜುಷ್ಠಂ ದೇವೇಭಿರುತ ಮಾನುಷೇಭಿಃ |

ಯಂ ಕಾಮಯೇ ತಂತಮುಗ್ರಂ ಕೃಣೋಮಿ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ತಮೃಷಿಂ ತಂ ಸುಮೇಧಾಂ ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ: ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಬಲ್ಲ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದಿದ್ದಾಳೆ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಆದರೂ ಕೂಡಾ ಭಗವಂತನೇ 'ಅರ್ಥೇಷು ಅಭಿಜ್ಞಃ' ಏಕೆಂದರೆ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಹೇಳುವಂತೆ:

ಅಹಂ ಸುವೇ ಪಿತರಮಸ್ಯ ಮೂರ್ಧನ್ಯಮ ಯೋನಿರಪ್ಸಂತಃ ಸಮುದ್ರೇ |

ತತೋ ವಿ ತಿಷ್ಠೇ ಭುವನಾನು ವಿಶ್ವೋತಾಮೂಂ ದ್ಯಾಂ ವಷ್ಮಣೋಪ ಸ್ಪೃಶಾಮಿ ||

ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: ನನಗೊಬ್ಬ ಕಾರಣಪುರುಷನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೂಡಾ ಭಗವಂತನ ಅಧೀನ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸರ್ವ ಕರ್ತೃತ್ವ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡಾ, ಅದು ಭಗವಂತನ ಅಧೀನ. ಹೇಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೋ ಹಾಗೇ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೂಡಾ. ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ:

ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ ಯೋ ವೈ ವೇದಾಶ್ಚ ಪ್ರಹಿಣೋತಿ ತನ್ಮೈ |

ತಂ ಹ ದೇವಮಾತ್ಮಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾಶಂ ಮುಮುಕ್ಷು ವೈ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ||

ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟವ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಭಗವಂತ 'ಅರಿವಿನ ಮಡು'. ಇಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 'ಸ್ವರಾಟ್' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಆತ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಅರಿವು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಸ್ವರಾಟ್ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ : "ತೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಾ ಯ ಆದಿಕವಯೇ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ತೇನೇ' ಅಂದರೆ ಬಿತ್ತರಿಸುವುದು. ಶಬ್ದಗಳ ಬೃಹತ್ ಸಮುದಾಯವಾದ ವೇದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ವೇದವನ್ನು ಆದಿಕವಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ಭಗವಂತ ನಿಜವಾದ 'ಅರ್ಥೇಷು ಅಭಿಜ್ಞಃ'. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಕವಿ ಎಂದು ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು ಆದಿಕವಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೊಟ್ಟ ಚತುರ್ಮುಖ ನಿಜವಾದ ಆದಿಕವಿ. ಕವಿ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನ ಗುಣವಿಶೇಷ ಕಾಣುವವ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲ ಜೀವನಾಗಿರುವ, ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲ ಚತುರ್ಮುಖ 'ಆದಿಕವಿ'. ಈ ಆದಿಕವಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೇದವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ಭಗವಂತ 'ಅರ್ಥೇಷು ಅಭಿಜ್ಞಃ'

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜೀವ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವೇದವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಪುತ್ರ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಭಗವಂತ ವೇದವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 'ಹೃದಾ' ಎನ್ನುವ ವಿಶೇಷಣ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮುಗ್ಧೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ: “ಕಶ್ಚಂದಸಾಂ ಯೋಗಮಾ ವೇದ ಧೀರಃ” ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ “ವೇದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೀರ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ವೇದವೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಹೇಳುತ್ತದೆ: “ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ-ವಾಯು(ಕಃ) ತಿಳಿದಾರು” ಎಂದು.

ಸರ್ವ ಶ್ರುತಿಗಳು, ತರ್ಕಗಳು, ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯಃ” ಎಂದು. ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನಿ(ಸೂರಿ)ಗಳೂ ಕೂಡಾ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡಾ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವಿಸ್ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ! ಹೀಗಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹಾಗೂ ಎಂದೂ ಆತನನ್ನು ಮರೆಯದೇ ಇರಲು ನಾವು ಆತನಲ್ಲೇ ಶರಣಾಗಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರವೇದ್ಯ ಭಗವಂತನ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲದೇ ಆತನನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ: ಭಗವಂತ ಆದಿಜೀವನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ವೇದವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ನಾವು ಈ ರೀತಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ಇಳಿದುಬಂದ ವೇದದಿಂದ, ವೇದವೇದ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ವೇದದ ಒಂದೊಂದು ಪದದಿಂದಲೂ ಸಮನ್ವಯಮಾಡಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತರ್ಕದಿಂದಲೂ ಆತನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭಗವಂತ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವಕಾರಣ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಶಕ್ತ, ಸರ್ವತಂತ್ರ-ಸ್ವತಂತ್ರ ಆತ. ಇಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆತನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅರಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಭಾಗವತದ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕದ ಮೊದಲ ಎರಡು ಪಾದದ ಸಾರ.

ಭಗವಂತ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಏಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ? ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಭಗವಂತ ಏಕೆ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ? ಭಗವಂತನ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಏನು? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕದ ಮುಂದಿನ ಪಾದವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ತೇಜೋವಾರಿಮೃದಾಂ ಯಥಾ ವಿನಿಮಯೋ ಯತ್ರ ತ್ರಿಸರ್ಗೋ ಮೃಷಾ” ಎಂದು. ನಮಗೆ ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆತ ಮೊದಲು ಏನು ಮಾಡಿದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭಗವಂತ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ. ನಂತರ ಜೀವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಜಡವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ. ಇದೇ ತ್ರಿಸರ್ಗ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಭಗವಂತನ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಹೇಗೆಂದರೆ: ನಾವು ಒಂದು ಹಣತೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಣತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿದಂತೆ. ಎಷ್ಟೇ ಹಣತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರೂ, ಹೇಗೆ ಮೂಲ ಹಣತೆಯ ಪ್ರಕಾಶ ಕುಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೇ

ಭಗವಂತ. ಆತ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪ ಧರಿಸಿದರೂ ಕೂಡಾ, ಆತನ ಮೂಲರೂಪದ ಶಕ್ತಿ ಎಂದೂ ಕುಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮೂಲರೂಪ, ಅನಂತ ಅವತಾರ ರೂಪ, ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಾನ ಶಕ್ತಿ ಅಡಗಿದೆ. ಇದು ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬೆಳಕಿನ ಸೃಷ್ಟಿ. ಭಗವಂತನ ಮೂಲರೂಪವೂ ಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಆತನ ಅವತಾರ ರೂಪವೂ ಪೂರ್ಣ. ಭಗವಂತ ಅನೇಕ ರೂಪ ತಾಳುವುದು ಎಂದರೆ ಅದು ಆತನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ವಿನಿಮಯ.

ಎರಡನೇ ಸರ್ಗ 'ಜೀವರು'. ಇವರು ಭಗವಂತನಂತಲ್ಲ. ಜೀವರು ಅನೇಕ. ಅವರ ರೂಪಗಳು ಅನೇಕ. ಜೀವರ ಸ್ವಭಾವ ಭಿನ್ನ. ಅವರವರ ಸಿದ್ಧಿ ಬೇರೆ, ಜ್ಞಾನ ಬೇರೆ, ಕರ್ಮ ಬೇರೆ, ಆನಂದ ಬೇರೆ. ನನ್ನ ಜ್ಞಾನ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲ; ನನ್ನ ಆನಂದ ನಿಮ್ಮ ಆನಂದವಲ್ಲ; ನನ್ನ ಸಾಧನೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆ ಅಲ್ಲ; ನನ್ನ ಸಿದ್ಧಿ ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಜೀವರೋ ಅಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯ. ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾದ ಅನಂತ ಜೀವ ಅನಂತ ರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮೊದಲು ಭಗವಂತ ಅನಂತ ರೂಪನಾಗಿ, ಜೀವರ ಬಿಂಬರೂಪನಾಗಿ ನಿಂತ. ಇದು ಹೇಗೆಂದರೆ: ನಾವು ಸಾವಿರಾರು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕನಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಂಡಂತೆ. ಈ ರೀತಿ ಭಗವಂತ ಬಿಂಬರೂಪನಾಗಿ, 'ಜೀವ'ದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ರೂಪವನ್ನು, 'ಜೀವ'ರಿಗೆ ಮೂರನೇ ಸರ್ಗ 'ಜಡ'ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ. ಹೀಗೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿನ ಈ ಜಡ ಪ್ರಪಂಚ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ವಿಕಾರ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿನ ಜೀವರು ನೀರಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಿಗೆ ಬಿಂಬನಾಗಿ ನಿಂತು ನಡೆಸುವವನು ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಅನಂತ ರೂಪನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತ.

ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ: ಭಗವಂತ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಏಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಎನ್ನುವುದು. ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: 'ಮೃಷಾ' ಎಂದು. ಅಂದರೆ ಭಗವಂತ ಯಾವುದೇ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯರ್ಥ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಆತ ನಮಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆತ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇರವಿನ ಅರಿವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳು, ಉದ್ಧಾರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭಗವಂತನ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ನಾವು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಪಾಠಶಾಲೆ. "ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ಪಾಸಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗು" ಎಂದು ಭಗವಂತ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ.

ಜೀವ ಅನ್ನುವುದು ಒಂದು ಬೀಜದಂತೆ. ಆ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಅದು ಗಿಡವಾಗಿ, ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆದೀತು. ಆದರೆ ಆ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತದೆ, ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ವ್ಯರ್ಥ. ಅಸೃಜ್ಜಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವರ ಪಾಡು ಬಿತ್ತದ ಬೀಜದಂತೆ. ಅದನ್ನು ಸೃಜ್ಜಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಾರದಿದ್ದರೆ ಆ ಜೀವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಇರವಿನ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇರವಿನ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು,

ಸೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುವ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಎನ್ನುವ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಜೀವನಿಗೆ ಉದ್ಧಾರದ ದಾರಿ ತೋರಿದ ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ ಆ ಭಗವಂತ.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಗಳೂ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರದ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕಂತಹ ಅನುಭೂತಿಗಳು. ಇವು ನಮ್ಮನ್ನು ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿಸುವ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಎಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂದರ್ಥ. ಹಾಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆ ಕೂಡಾ ಒಂದೊಂದು ಕಲಿಕೆ. ಇದು ದಂಡನೆಯಲ್ಲ. ನಾವು ಅದನ್ನು ಕಲಿತು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತ ತನಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದರೂ ಕೂಡಾ, ಜೀವಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ. ನಾವು ಭಗವಂತ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಸಾಧನಾ ಶರೀರ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಭಗವಂತನತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಸಾಧನಾ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಜೀವನಿಗೆ ಸಾಧನೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಾಧನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತನಕ ಜೀವ ಕಾಯಬೇಕು.

ಭಗವಂತ ನಮಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ನಮಗೆ ಎಂದೂ ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಮಿಥ್ಯವಲ್ಲ. ಭಗವಂತ ಎಂದೂ ಮಿಥ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: “ಧಾಮ್ನಾ ಸ್ವೇನ ಸದಾ ನಿರಸ್ತಕುಹಕಂ” ಎಂದು. ಕುಹಕ ಎಂದರೆ ವಂಚನೆ, ಮೋಸ, ಕಪಟ, ಸುಳ್ಳು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಭಗವಂತ ನಿರಸ್ತಕುಹಕ. ಅದು ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ತತ್ತ್ವ. ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಡುವೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ಕಪಟವಿಲ್ಲ. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲ ಪ್ರಮೇಯ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಪಟ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ ಬೆಳೆದಿರುವುದು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಂದ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೀರು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ವಿಕೃತನಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ನೀರೇ ಹೊರತು, ಸೂರ್ಯನಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವದ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅದು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮೂಲಸತ್ಯ ವಿಕೃತವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನ, ದುಃಖ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

‘ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಧೀಮಹಿ’. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ‘ಸತ್ಯಃ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡಿದರೆ: ಸತ್+ತಿ+ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ ಎಂದರೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದದ್ದು; ‘ತಿ’ ಅಂದರೆ ಆನಂದ; ‘ಯ’ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯಃ ಎಂದರೆ ‘ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ’ ಎಂದರ್ಥ. ಭಗವಂತ ಅಜ್ಞಾನ, ದುಃಖದ ಸ್ಪರ್ಶವೇ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವರೂಪ. ಸತ್ ಅನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಸರ್ವಸೃಷ್ಟಿ, ಸರ್ವ ನಿಯಾಮಕ, ಸರ್ವ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾರಣ, ಸರ್ವ ಸಂಹಾರಕ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸತ್ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನ-ಅಜ್ಞಾನ-ಬಂಧ-ಮೋಕ್ಷ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯಃ ಎಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರದ, ಸ್ಥಿತಿಪ್ರದ, ಸಂಹಾರಪ್ರದ, ನಿಯಾಮಕ, ಜ್ಞಾನಪ್ರದ, ಅಜ್ಞಾನಪ್ರದ, ಬಂಧಪ್ರದ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ಭಗವಂತ. ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನ-ಬಂಧ-ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವ,

ಸದ್ಗುಣಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯನಾದ ಭಗವಂತ 'ಸತ್ಯಃ'. ಇಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 'ಪರಮ್' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮ್ ಎಂದರೆ: ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣ, ಸರ್ವಗುಣಪೂರ್ಣ, ಸರ್ವಪಾಲಕ ಎಂದರ್ಥ. ಇಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡೋಣ(ಧೀಮಹಿ) ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಗೆ ಭಾಗವತದ ಮೊದಲ ಶ್ಲೋಕ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಇಡೀ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಮಾತೃಕೆಗಳ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದೆ. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ವಿವರಣೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಸಾರ. ಆದರೆ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳಿವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಭಾಗವತ ಎನ್ನುವುದು ಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ. ಕೃಷ್ಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ 'ಧರ್ಮ' ಭಾಗವತವನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಭಾಗವತ ಎಂದು ಭಾಗವತವೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಭಾಗವತದಲ್ಲೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ:

ಸತ್ಯವ್ರತಂ ಸತ್ಯಪರಂ ತ್ರಿಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಯೋನಿಂ ನಿಹಿತಂ ಚ ಸತ್ಯೇ |

ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯಮುತ ಸತ್ಯನೇತ್ರಂ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ ||

ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು 'ಸತ್ಯಃ' ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಸತ್ಯಃ' ಎನ್ನುವುದು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಾಮಧೇಯ. ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಧೀಮಹಿ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾಗವತದ ಮೊದಲ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಪರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ. ಬನ್ನಿ, ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆ ಬೇಡಿ ಆ ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತೆರೆದು ನೋಡೋಣ.

“ಜನ್ಮ ಆದ್ಯಸ್ಯ ಯತಃ” ಜಗತ್ತಿನ ಆದಿಪುರುಷನ ಜನ್ಮ ಎಲ್ಲಿ ಆಯಿತೋ ಅಲ್ಲಿಂದ-“ಇತರತ್ರ ಅನ್ವಯಾತ್” - ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋದವ. ಅಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನ ಜನ್ಮ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಆತ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಂದಗೋಪ-ಯಶೋದೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ “ಪುನಶ್ಚ ಇತರತಃ”- ಅಂದರೆ ಮರಳಿ ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಂಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದವ. ಹೀಗೆ “ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಯತೋಽನ್ವಯಾದಿತರತಶ್ಚ” ಎನ್ನುವ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಸಾಲು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿನ ಕೃಷ್ಣನ ಸಮಸ್ತ ಓಡಾಟವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

“ಅರ್ಥೇಷ್ಟಭಿಜ್ಞಃ ಸ್ವರಾಟ್”- ಪೂತನಿ, ಕಂಸ, ಶಕಟಾಸುರ, ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಯಶೋಧೆ-ನಂದಗೋಪ, ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿ, ಇಂದ್ರ, ಹೀಗೆ ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಅವರ ಬಳಿ ಯಾವ

ರೀತಿ ನೆಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ನೆಡೆದುಕೊಂಡು[ಅರ್ಥೇಷು] ತನ್ನ ಸಾರ್ವಜ್ಞವನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಅವತಾರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿದ ಕೃಷ್ಣ 'ಸ್ವರಾಟ್' ಎನಿಸಿದ.

“ತೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಾ ಯ ಆದಿ ಕವಯೇ”- ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆದಿಯಿಂದ, ಯುದ್ಧದ ನಂತರವೂ ಕೂಡಾ ಕೃಷ್ಣ ಆ ಕಾಲದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿ(ಕವಿ) ಇಂದ್ರ ಅವತಾರವಾದ ಅರ್ಜುನನ ಮೂಲಕ, ನಮಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಸಾರಭೂತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ. ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ತೋರಿದ. ಆದರೂ ಕೂಡಾ-“ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯಃ”. ಆ ಕಾಲದ ಮಹಾನ್ ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾದರು! ಪಾಂಡವರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿ ಎಂದು ಮೋಹಪಟ್ಟರು. ಗರ್ಗಾಚಾರ್ಯರು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ(ರುದ್ರಾವತಾರ), ಬಲರಾಮ(ಶೇಷಾವತಾರ) ಕೂಡಾ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟರು ಅಥವಾ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಮರೆತರು!

“ತೇಜೋವಾರಿಮೃದಾಂ ಯಥಾ ವಿನಿಮಯೋ ಯತ್ರ ತ್ರಿಸಗಃ”. ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡಾ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಶರೀರೀ ಎಂದೇ ತಿಳಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನಿಜವಲ್ಲ[ಮೃಷಾ]. ಭಗವಂತ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ. ಆತನ ದೇಹ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದುದು. ಆದರೆ ಇದು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ. “ಧಾಮ್ನಾ ಸ್ವೇನ ಸದಾ ನಿರಸ್ತಕುಹಕಂ”: ಇನ್ನೊಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣ ಒಬ್ಬ ಸುಳ್ಳುಗಾರ, ಆತ ಕಪಟ ನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಆದರೆ ನಿರಸ್ತಕುಹಕನಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಯಾವುದು ಹಿತವೋ ಅದು 'ಸತ್ಯ' ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ಇಂತಹ ಸತ್ಯಃ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣವಾದ(ಪರಮ್) ಹಾಗೂ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದ ಅವತಾರ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಕೂಡಾ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಕೃಷ್ಣ ಒಬ್ಬ ಸುಳ್ಳುಗಾರ, ಆತ ಮೋಸದಿಂದ ದ್ರೋಣ-ಕರ್ಣರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ, ಧರ್ಮರಾಯನಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಸಿದ, ಬೆಣ್ಣೆ ಕದ್ದ, ಗೋಪಿಯರ ಸೀರೆ ಕದ್ದ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಯಾವುದು ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಯಾವುದು ಅಧರ್ಮ; ಯಾವುದು ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಯಾವುದು ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುವ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಾಗ ಆಗುವ ಗೊಂದಲ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ: ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಧರ್ಮರಾಯನಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿರುವುದು. ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ. ಅದೊಂದು ಮಹಾನ್ ಚೇತನ. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾರಾಬ್ಧಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅವರು ಅಧರ್ಮದ ಪರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ದಿನಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಾಗಿ ಶಪತತೊಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ತಮಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿತ್ತು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ ಉದ್ಧಾರ ಇದ್ದದ್ದು ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅವರ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ. ಅವರೊಬ್ಬರ ಸಾವಿನಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರ ಪ್ರಾಣಹಾನಿ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಕೊಲೆಪಾತಕದಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಹಾನ್ ಚೇತನವನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸಿದ ಕೃಷ್ಣ, ಧರ್ಮರಾಯನಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಸಿದ. ಇದು ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭಗವಂತ ನುಡಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯ. ತಿರುಳನ್ನು ನೋಡದೇ ಮೇಲ್ನೋಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಈ ಸತ್ಯ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ. ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಭೀಮನಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಮುರಿಸಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಬಲರಾಮ ಕೂಡಾ ಅಧರ್ಮ ಎಂದು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕೃಷ್ಣ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ರೋಚಕ. ಕೃಷ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ಧರ್ಮ ಆಚರಣೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತರುತ್ತದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಯಾವುದು ಧರ್ಮ, ಯಾವುದು ಅಧರ್ಮ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ” ಎಂದು. ಕೃಷ್ಣ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ನಿನ್ನ ತೊಡೆ ಮುರಿದದ್ದು ಅಧರ್ಮ ಎಂದಿಯಲ್ಲ, ಆ ತೊಡೆ ಎಂತಹ ತೊಡೆ? ತುಂಬಿದ ಸಭೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಅರೆನಗ್ಗಾವಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ತಂದು, ತೊಡೆತಟ್ಟಿ, ‘ನನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಬಂದು ಕೂಡು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ; ಪರಸ್ತ್ರೀಗೆ ತಟ್ಟಿದ ತೊಡೆಗೆ ಇದು ಕನಿಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷೆ. ಇಷ್ಟು ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾದೀತು” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ ಕೃಷ್ಣ. ಈ ರೀತಿ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ-ಧರ್ಮವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದ ಭಗವಂತನ ಅಪೂರ್ವ ಅವತಾರ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ. ಈ ಸತ್ಯ ತಿಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಬನ್ನಿ, ಇಂತಹ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಭಾಗವತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸೋಣ.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಕರ್ತೃ, ಅಧಿಕಾರಿ, ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಫಲ

ಮಂಗಲಾಚರಣೆ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡುವ ಶ್ಲೋಕ ಎರಡನೇ ಶ್ಲೋಕ. ಇಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಪ ಪದಗಳಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಇದು ಗಾಯತ್ರಿ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ಪದ್ಯ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಪ ಪದಗಳು ಗಾಯತ್ರಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ [ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಪ] ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕಂತಹ ಶಬ್ದಗಳು. [ಭಗವಂತನ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಮೂರ್ತಿಗಳು: ಕೇಶವ, ನಾರಾಯಣ, ಮಾಧವ, ಗೋವಿಂದ, ವಿಷ್ಣು, ಮಧುಸೂಧನ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ವಾಮನ, ಶ್ರೀಧರ, ಹೃಷಿಕೇಶ, ಪದ್ಮನಾಭ, ದಾಮೋದರ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಅನಿರುದ್ಧ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಅಧೋಕ್ಷಜ, ನರಸಿಂಹ, ಅಚ್ಯುತ, ಜನಾರ್ದನ, ಉಪೇಂದ್ರ, ಹರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ]. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುವ ಮೊದಲು ನಮಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ೧. ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯ. ೨. ಗ್ರಂಥ ಓದುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನ/ಫಲ. ೩. ಯಾರು ಓದಲು ಅರ್ಹರು(ಅಧಿಕಾರಿ) ೪. ಬರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ:

ಅಧಿಕಾರಂ ಫಲಂ ಚೈವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಂ ಚ ವಸ್ತು ಯತ್ |

ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಪ್ರಾರಭತೋ ಗ್ರಂಥಂ ಕರೋತೀಶೋ ಮಹತ್ಕಲಮ್ ||

ಅಂದರೆ: ಅಧಿಕಾರಿ, ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನ ತಿಳಿದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಗ್ರಂಥದ ಅಧಿಕಾರಿ, ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ಓದುವುದರ ಮಹತ್ವವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಧರ್ಮಃ ಪ್ರೋಚ್ಛಿತಕೃತವೋಽತ್ರ ಪರಮೋ ನಿರ್ಮತ್ಸರಾಣಾಂ ಸತಾಮ್

ವೇದ್ಯಂ ವಾಸ್ತವಮತ್ರ ವಸ್ತು ಶಿವದಂ ತಾಪತ್ರಯೋನ್ಮೂಲನಮ್ |

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಮುನಿಕೃತೇ ಕಿಂ ವಾಽಪರೈರೇಶ್ವರಃ

ಸದ್ಯೋ ಹೃದ್ಯವರುದ್ಧತೇಽತ್ರ ಕೃತಿಭಿಃ ಶುಶ್ರೂಷುಭಿಸ್ತತ್ ಕ್ಷಣಾತ್ ||

ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ವ್ಯಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಅತ್ರ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಕೈತವಃ ಪರಮಃ” ಎಂದು. ಇಲ್ಲಿ ‘ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮ ಯಾವುದು ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕೊಡುವ ಗ್ರಂಥ ಭಾಗವತ’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ವ್ಯಾಸರು. ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ‘ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಕೈತವಃ ಮತ್ತು ಪರಮಃ’ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದು ಧರ್ಮದ ಎರಡು ಆಯಾಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕಪಟವೇ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಶುದ್ಧತತ್ತ್ವ ಭಗವಂತನೇ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆತನಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ನಾವು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ನಡೆಯೂ ಧರ್ಮ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜನರು ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಭಯ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವ ಧರ್ಮ ಎಂದೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಗವತ ಹೇಳುವುದು ಯಾವುದೇ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ-ಭಯ ಇಲ್ಲದ ಧರ್ಮದ ನಡೆಯನ್ನು(ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಕೈತವಃ). ಇನ್ನು ಏಕೆ ಇಂತಹ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಏಕೆಂದರೆ: ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣೇನ ಪರಮಃ - ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇ ಮಾಡುವ ಧರ್ಮ ಪರಮಮಾಂಗಲಿಕ. ಅದು ಭಗವಂತ ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಪಣಾಭಾವದಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ. ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಿಷ್ಕಪಟ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಭಾಗವತ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಭಾಗವತ ಕಪಟವಿಲ್ಲದ, ಫಲದ ಆಸೆ ಇಲ್ಲದ, ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದು ಧರ್ಮದಿಂದ ವೇದ್ಯನಾದ, ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಪಡೆಯಲಾಗದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾಗವತ ಓದುಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ವ್ಯಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ನಿರ್ಮತ್ಸರಾಣಾಂ ಸತಾಮ್” ಎಂದು. “ಮತ್ಸರವಿಲ್ಲದ ಸಜ್ಜನರಿಗಾಗಿ ಈ ಭಾಗವತ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ವೇದವ್ಯಾಸರು. ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಮಗೆ ‘ಸಜ್ಜನ’ ಅನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ವ್ಯಾಸರೇ ಹಿಂದೆ ತಮ್ಮ ಕಪಿಲಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿ ದೇವಹೂತಿಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು ಭಾಗವತದಲ್ಲೇ ಮುಂದೆ ಮೂರನೇ ಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ‘ಸಜ್ಜನ’ ಪದದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ:

ತಿತಿಕ್ಷವಃ ಕಾರುಣಿಕಾಃ ಸುಹೃದಾಃ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್ |

ಅಜಾತಶತ್ರುವಃ ಶಾಂತಾಃ ಸಾಧವಃ ಸಾಧುಭೂಷಣಾಃ ||

ಮಯ್ಯನನ್ಯೇನ ಭಾವೇನ ಭಕ್ತಿಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಯೇ ದೃಢಾಮ್ |

ಮತ್ಪ್ರತೇ ತ್ಯಕ್ತಕರ್ಮಾಣಸ್ತತ್ಸಜನಬಾಂಧವಾಃ ||

ಮದಾಶ್ರಯಾಃ ಕಥಾ ಹೃಷ್ಠಾಃ ಶೃಣ್ವಂತಿ ಕಥಯಂತಿ ಚ |
ತಪಂತಿ ವಿವಿಧಾಂಸ್ತಪಾ ನೈಕಾತ್ಮ್ಯಗತಚೇತಸಃ ||

ತ ಏತೇ ಸಾಧವಃ ಸಾಧ್ವಿ ಸರ್ವಸಂಗವಿವರ್ಜಿತಾಃ |
ಸಂಗಸ್ತೇಷ್ವಥ ತೇ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಃ ಸಂಗದೋಷಹರಾ ಹಿ ತೇ ||

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಬಂದರೂ ಕೂಡಾ, ಮರುಗದೆ, ಸಹನೆಯಿಂದಿದ್ದು, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬದುಕಿನ ದುರ್ಬರತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ತಾಕತ್ತಿರುವುದು ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಒಂದು ಮುಖ. ಯಾರಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಅಪಮಾನ- ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ರೇಗಾಡದೆ, ತಾಳ್ಮೆಗಡದೆ, ಸಹನೆಯಿಂದ ಇರಬಲ್ಲವ ಸಜ್ಜನ. ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯ-ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು ಕರಗುವ ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ, ಕೇವಲ ತನ್ನವರನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಮಾತ್ರರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲ ಅಜಾತಶತ್ರು-ಸಜ್ಜನ. [ಅಜಾತಶತ್ರು= ಯಾರೇ ತನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಲಿ, ಆದರೆ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸದೇ ಇರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧರ್ಮರಾಯ]. ತಟ್ಟನೆ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ, ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವ ಸಜ್ಜನ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ವಿವರಣೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು ಭಗವಂತನ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡುವವರು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲ. ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ, ಗೌರವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು; ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಭಗವಂತನ ಅರಿವಿಗೋಸ್ಕರ, ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮೀಸಲಿಡುವುದು; ಸಮಸ್ತ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಭಗವದರ್ಪಣಾ ಭಾವದಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಮೂಲಮಂತ್ರ. ಸದಾ ಭಗವದ್ ವಿಷಯಿಕವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಮತ್ತು ಹೇಳುವುದು, ಯಾವುದೇ ಲೇಪವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಬದುಕು ಬಾಳುವುದು ಸಜ್ಜನಿಕೆ. ಇಂತಹ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿಸುವ, ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಗ್ರಂಥ ಈ ಭಾಗವತ.

ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರವಿಲ್ಲದ ಸಜ್ಜನ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರ ಎಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಅಸೂಯೆ ಎಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರ ಎಂದರೆ ಜಿಹ್ವೆ, ಸ್ಪರ್ಧೆ. ಸಮಾನಸ್ಕಂದರೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಕೆಳಗಿನವರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮಿಂದ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರಾಗಿರುವವರ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ಸರ ಸಲ್ಲದು.

“ವೇದ್ಯಂ ವಾಸ್ತವಮತ್ರ ವಸ್ತು ಶಿವದಂ ತಾಪತ್ರಯೋನ್ಮೂಲನಮ್”. ಅಂದರೆ: ಎಲ್ಲವುದರ ಒಳಗೂ-ಹೊರಗೂ ತುಂಬಿರುವ, ಎಲ್ಲವುದರ ಒಳಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಇತರ

ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಭಿನ್ನರೂಪದಲ್ಲಿ,ಅದರದರ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿರುವ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರದ ಭಗವಂತ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇಲ್ಲಿ 'ವಾಸ್ತವ ವಸ್ತು' ಎನ್ನುವ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ವಸ್ತು ಅನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ೧. ವಸ-ನಿವಾಸೇ; ೨. ವಸ-ಆಚ್ಛಾದನೆ; ೩. ವಸ-ಭೇದನೆ; ೪. ವಸು-ಸ್ಥಿತೌ; ೫. ವಸ್ತ-ಪ್ರೇರಣೆ; ಇತ್ಯಾದಿ. ಎಲ್ಲರ ಒಳಗೆ ನಿವಾಸ ಮಾಡುವ ಭಗವಂತ ವಸ್ತು; ಎಲ್ಲರ ಹೊರಗೂ ತುಂಬಿರುವ ಸರ್ವಗತ ಭಗವಂತ ವಸ್ತು; ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಒಳಗೂ ಭಿನ್ನ ರೂಪನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಭಗವಂತ ವಸ್ತು; ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತ ವಸ್ತು; ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ತುಂಬಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಭಗವಂತ ವಸ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ನಿರ್ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ವಸ್ತು ಅಪ್ರತಿಹತಂ ನಿತ್ಯಂ ಚ | ಸ್ವಾಂದೇ ಚ ವಸನಾದ್ ವಾಸನಾದ್ ವಸ್ತು ನಿತ್ಯಾಪ್ರತಿಹತಂ ಯತಃ |” ಎಂದು. ಇಲ್ಲಿ 'ವಸ(ನಿವಾಸೇ) ಮತ್ತು ತುದ' ಧಾತುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ತುದ' ಎಂದರೆ ದುಃಖೀ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ 'ತುದ' ಧಾತು ಭೇದನೆ/ಪ್ರೇರಣೆ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ತಾನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಒಳಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೇರೆ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಿಸಿ, ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಭಗವಂತ 'ವಸ್ತು' ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ನಿರ್ವಚನ ಅರ್ಥ. ಇದಲ್ಲದೆ ರೂಢಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಅಪ್ರತಿಹತಂ ನಿತ್ಯಂ ವಸ್ತು” ಎಂದು. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ನಿತ್ಯ ತತ್ತ್ವ ಭಗವಂತ 'ವಸ್ತು'. ಅಂತಹ ಭಗವಂತನ ಗತಿಗೆ ತಡೆ ಇಲ್ಲ.

ವೇದವ್ಯಾಸರು ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೇವಲ 'ವಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳದೇ, 'ವಾಸ್ತವ ವಸ್ತು' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಎಂದರೆ : ನಿತ್ಯ ನಿರಸ್ತದೋಷ ಪೂರ್ಣಗುಣಂ ವಾಸ್ತವಮ್- ಯಾವುದು ಸರ್ವಗತವಾಗಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡುತ್ತದೋ, ಅದು ದೋಷರಹಿತಗುಣಪೂರ್ಣವಾದ-ವಾಸ್ತವ. ಹೇಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ “ಭಗವಂತ ಗುಣಪೂರ್ಣ, ದೋಷದೂರ, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಜ್ಞೇಯನಾದವ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೋ, ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ “ವೇದ್ಯಂ ವಾಸ್ತವಮತ್ರ ವಸ್ತು” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

“ಶಿವದಂ ತಾಪತ್ರಯೋನ್ಮೂಲನಮ್” ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ 'ಶಿವ' ಎಂದರೆ ಪರಮಮಾಂಗಲಿಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ 'ಶಿವ'. ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಿತಿ. ಅದೇ ರೀತಿ 'ತಾಪತ್ರಯ'. ತಾಪಗಳು ಮೂರು. ೧. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ: ಅಂದರೆ ಮಾನಸಿಕವಾದ ದುಃಖ, ವ್ಯಥೆ, ವೇದನೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ೨. ಆದಿದೈವಿಕ: ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬರುವ ತಾಪಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಅತಿವೃಷ್ಟಿ, ಸಿಡಿಲು ಇತ್ಯಾದಿ. ೩. ಆದಿಭೌತಿಕ: ಅಪಘಾತ, ದರೋಡೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಭೌತಿಕ ತಾಪ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಂಚಿತ, ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಆಗಾಮಿ ಪಾಪಗಳೂ ಕೂಡಾ ತಾಪತ್ರಯಗಳು. ಅದೇ ರೀತಿ ಸ್ವಕೃತ, ಮಿತ್ರಕೃತ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಕೃತ ತಾಪಗಳೂ ತಾಪತ್ರಯಗಳು. ಈ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿನಿಲ್ಲುವ

ಏಕೈಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಿತಿ. ಭಾಗವತ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಗ್ರಂಥ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ: ಎಲ್ಲಾ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ, ಆನಂದ-ಜ್ಞಾನಗಳ ಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸದಾಕಾಲ ತುಂಬಿರುವ, ಎಲ್ಲಾ ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರನಾದ ಭಗವಂತ-ಭಾಗವತ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ.

“ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಮುನಿಕೃತೇ ಕಿಂ ವಾಽಪರೈರೀಶ್ವರಃ” ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು “ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ” ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುರು-ಹಿರಿಯರನ್ನು, ದೇವತಾಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ‘ಶ್ರೀ’ ಸೇರಿಸಿ ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ‘ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ’ ಎಂದು ‘ಶ್ರೀ’ ಸೇರಿಸಿ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಿದೆ. ವೇದವ್ಯಾಸರು ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲ ಹದಿನೇಳು ಪುರಾಣಗಳ ಸಾರಸಂಗ್ರಹದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು, ಜನರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇದು ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ತಾತ್ಪರ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಗ್ರಂಥವಾದುದರಿಂದ, ಇದನ್ನು “ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ” ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದ ಕರ್ತೃ: ‘ಮಹಾಮುನಿ’ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. “ಮೌನಂ ಮನನಂ ಮನನಯುಕ್ತೋ ಮುನಿಃ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಮ್ ಅಮೌನಮ್” [ಇದು ‘ಮುನಿ’ ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವ ಶಬ್ದಾರ್ಥ]. ಮನನ ಮಾಡುವವನು ಮುನಿ. ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು, ತನ್ನ ಅಖಂಡ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮನನಮಾಡಬಲ್ಲ, ಓಂಕಾರದ ಪೂರ್ಣರಹಸ್ಯ ಬಲ್ಲ, ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರೇ ಭಾಗವತದ ಕರ್ತೃ. ಈ ರೀತಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ, ಭಾಗವತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತನೇ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಹಾಫಲದ ಮುಂದೆ ಇತರ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ವ್ಯಾಸರು. ಇಲ್ಲಿ ‘ಈಶ್ವರ’ ಎನ್ನುವ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳು ಈಶರು. ಇಂತಹ ಈಶರಿಗೂ ಬಯಸಿದ ಫಲವನ್ನು(ವರ) ಕೊಡುವ ಭಗವಂತ ಈಶ್ವರ. ಭಾಗವತ ಇಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯತಕ್ಕಂತಹ ಪರಮಪವಿತ್ರ ಮಹಾಗ್ರಂಥ.

ಭಾಗವತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಸದ್ಯೋ ಹೃದ್ಯವರುದ್ಧತೇಽತ್ರ ಕೃತಿಭಿಃ ಶುಶ್ರೂಷುಭಿಸ್ತತ್ ಕ್ಷಣಾತ್” ಎಂದು. ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿರಂತರ ಶ್ರವಣ-ಮನನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾಗಿರಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆ

ಮಾಡುತ್ತಾ, “ಭಾಗವತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು” ಎನ್ನುವ ಅದಮ್ಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಹೃದಯದ ಬಾಗಲನ್ನು ತೆರೆದು, ಜ್ಞಾನ ಕೊಡುವವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಭಾಗವತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ತತ್-ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲವೇ ಸಾಧನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಎರಡನೇ ಶ್ಲೋಕ ಭಾಗವತವನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸರು ಏಕೆ ರಚಿಸಿದರು, ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವೇನು, ಇದರ ಅಧಿಕಾರಿ ಯಾರು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರ ಫಲವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದೆ. ಇಷ್ಟು ತಿಳಿಸಿದಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನಾವೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ: ವಿಷಯ-ಭಗವಂತ, ಅಧಿಕಾರಿ-ಸಾಧಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯ-ಜ್ಞೇಯ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿ ಜ್ಞಾತೃ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರಿಗೂ ಜ್ಞಾತೃ-ಜ್ಞೇಯ ಸಂಬಂಧ. ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಯೋಜನ-ಧ್ಯೇಯ, ಭಗವಂತ-ದಾತೃ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು-ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿತೃಗಳು. ಇದು ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಂಧಗಳು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ, ವಿಷಯ, ಅಧಿಕಾರ, ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ನಮಗೆ “ಕರೋತೀಶೋ ಮಹತ್ಫಲಮ್”-ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮುಂದೆ ಗ್ರಂಥಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಅನುಸಂಧಾನ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಶಂಸೆ ಮತ್ತು ವಿಧಿ

ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕ ಗ್ರಂಥದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶ್ಲೋಕ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಹಿಂದಿನವರು ಆಚರಿಸಿದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅವರು ಪಡೆದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅದರ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮೂಲಕ “ನೀವೂ ಕೂಡಾ ಅಂತಹ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ” ಎಂದು ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುವ ಶ್ಲೋಕ.

ನಿಗಮಕಲ್ಪತರೋರ್ಗಲಿತಂ ಫಲಂ ಶುಕಮುಖಾದಮೃತದ್ರವಸಂಯುತಮ್ |

ಪಿಬತ ಭಾಗವತಂ ರಸಮಾಲಯಂ ಮುಹುರಹೋ ರಸಿಕಾ ಭುವಿ ಭಾವುಕಾಃ ||

ಭಾಗವತ ವೇದವೆಂಬ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ರಸಪೂರಿತವಾದ ಹಣ್ಣು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ: “ಧರ್ಮ ಪುಷ್ಪಸ್ತತ್ಪರ್ವತಃ ಕಾಮಪಲ್ಲವ ಸಂಯುತಃ | ಮಹಾಮೋಕ್ಷ ಫಲೋ ವೃಕ್ಷೋ ವೇದೋಽಯಂ ಸಮುದೀರಿತಃ” ವೇದವೆಂಬ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಧರ್ಮವೆಂಬ ಪುಷ್ಪ, ಅರ್ಥವೆಂಬ ಎಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಮ ಎನ್ನುವ ಚಿಗುರಲೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹಣ್ಣುಗಳೂ ತುಂಬಿವೆ. ಇಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮರಹತ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಗಾಗಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು ವೇದವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮರ ಹತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದವರಿಗಾಗಿ ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ಎನ್ನುವ ಎರಡು ರಸಪೂರಿತ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಳಚಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಯಾವಾಗಲೂ ಮರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ರಸಪೂರಿತ ಮತ್ತು ಸಿಹಿಯಾಗಿರುವ ಹಣ್ಣನ್ನು ಗಿಳಿ ಮೊದಲು ಕುಕ್ಕಿ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತವೆಂಬ ರಸಪೂರಿತ ಸಿಹಿ ಹಣ್ಣು ಶುಕಮುನಿಯೆಂಬ ಗಿಳಿ ಮುಟ್ಟಿದ, ವೇದವೆಂಬ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗಿಳಿತ, ಅತ್ಯಂತ ರಸಪೂರಿತ ಹಣ್ಣು. ವೇದವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮ ಹದಿನೇಳು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ‘ರೋಮಹರ್ಷಿಣ’ನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರೆ, ಹದಿನೆಂಟನೇ ಪುರಾಣ ಭಾಗವತವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಶುಕಮುನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಶುಕಮುನಿಯಂತಹ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸವಿದ ಈ ಹಣ್ಣು ಅಮೃತದ್ರವ.

ಭಾಗವತ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನುವ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಯಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವ್ಯಾಸರು. ನಾವು ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳ ಆಸ್ವಾದರೂಪವಾದ ರಸವನ್ನು ನಿರಂತರ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಭಾಗವತ ಕೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜ ಏಳು ದಿನ ಕೇಳಿರುವುದರಿಂದ ನಾವೂ ಕೂಡಾ ಏಳು ದಿನ ಕೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾಗವತವನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಕೇಳಬೇಕು.[ಪರೀಕ್ಷಿತ ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಸಾವಿನ ತನಕ ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕೇವಲ ಏಳೇ ದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ಆತ

ಏಳು ದಿನ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ] ಸಂಸಾರ ಲಯವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವ ತನಕವೂ(ಆ-ಲಯಂ) ನಾವು ಭಾಗವತವನ್ನು ನಿರಂತರ ಕೇಳಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಲದು, ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ (ಮುಹುಃ)ಕೇಳಬೇಕು. ಆನಂದ-ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಈ ರಸಪಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಅತಿಯಾಗಿ ಅಜೀರ್ಣವಾಗುವ ರಸವಲ್ಲ. ಇದರ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಪರಂಪಾರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವತನನ್ನು ಕಂಡು-ಕೇಳಿ- ತಿಳಿದು ಅಚ್ಚರಿಪಡ(ಅಹೋ) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ವ್ಯಾಸರು.

ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವನು ಭಕ್ತಿರಸಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ರಸಿಕನಾಗಿರಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಬಗೆಗೆ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿರಂತರ ಭಕ್ತಿರಸ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ “ನಾನು ಜ್ಞಾನ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಎರಬೇಕು(ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಬೇಕು)” ಎನ್ನುವ ಬಯಕೆ(ಭಾವುಕಾಃ) ಇರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಲಯಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷಗಳಿಸುವ ತನಕವೂ ಭಾಗವತದ ರಸಪಾನ ಮಾಡಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಆಚಾರ್ಯರು.

ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ

ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ರಚನೆಯಾಗಿ ಅದು ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ. ‘ಹಿಂದೆ ಹೀಗೆ ನಡೆದಿತ್ತು’ ಎಂದು ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಗಳನ್ನು ವೇದದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: “ತಸ್ಯ ಹ ನಚಿಕೇತಾ ನಾಮ ಪುತ್ರ ಆಸ” ||ಕರ ಉಪನಿಷತ್- ೧.೧.೧||. ವೇದ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ: “ಹಿಂದೆ ಹೀಗೆ ನಡೆದಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಇರುವ ಮಾರ್ಗ ಇದೊಂದೇ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ದಾಖಲೆ ಸಹಿತ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಎರಡನೇ ಸ್ಕಂಧದಿಂದ. ಮೊದಲ ಸ್ಕಂಧ ಭಾಗವತದ ಪೀಠಿಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಈ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ನೈಮಿಶೇಽನಿಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರೇ ಋಷಯಃ ಶೌನಕಾದಯಃ |

ಸತ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಾಯ ಲೋಕಾಯ ಸಹಸ್ರಸಮಮಾಸತ ||

ಸುಮಾರು ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜನ ಹಿರಿಮಗ ಜನಮೇಜಯ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೌನಕರು ಕಟ್ಟಿದ ಗುರುಕುಲ ಒಂದಿತ್ತು. ‘ನಿಮಿಶ’ ಎನ್ನುವ ಮರಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಈ ಮರದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಮತ್ತು ತೊಗಟೆಯನ್ನು ಉಡುಪಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ನಿಮಿಶವೃಕ್ಷ

ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಮತ್ತು ಅದು 'ಅನಿಮಿಷ' ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಶೌನಕರು ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಕುಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಅನಿಮಿಷ: ಎನ್ನುವುದು ಭಗವಂತನ ಅಸಾಧಾರಣ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಈ ನಾಮ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಬಂದಿದೆ. ಅನಿಮಿಷ: ಎಂದರೆ: ಎಂದೂ ನಿದ್ರಿಸದ ಭಗವಂತ! ಆತನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆತನ ನಿದ್ರೆ ಕೇವಲ ಎಚ್ಚರದ ಯೋಗ ನಿದ್ರೆ. ಸಮಸ್ತ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವ, ಸ್ವತಃ ಅನಿಮಿಷನಾದ ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರತಕ್ಕ, ಆದ್ದರಿಂದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ ನಿಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರ. “ಕ್ಷಪಯಿತ್ವಾ ತ್ರಾಯತೇ ಇತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಃ”. ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತಹ, ಭಗವಂತನ ಸಾನಿಧ್ಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳ. ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ನಿಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೌನಕರ ನೇತ್ರತ್ವದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಡೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಶೌನಕರು ಎಂದರೆ 'ಶುನಕ' ವಂಶದಿಂದ ಬಂದವರು. ಶುನಕ ಅಥವಾ ಶೋನತಿ ಅಂದರೆ - “ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯೋ ಭವತಿ ಇತಿ ಶುನಕಃ” ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಯೋಗ್ಯ ಎಂದರ್ಥ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶುನ-ಗತೌ ಧಾತು. ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿ ಎಂದರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶುನಕ ಎಂದರೆ: “ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವವರು”.

ಶೌನಕರ ನೇತ್ರತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಋಷಿಗಳು ಒಂದಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸತ್ರಯಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. [ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಕಲೆತು, ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸತ್ರಯಾಗ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ]. ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯುವ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದರು ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೀತಿಯ ಯಜ್ಞದ ಕುರಿತ ವಿವರಣೆ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಃ ಇದು ಒಂದು ಸಾವಿರ ದಿನಗಳ ಸತ್ರಯಾಗ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ “ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಸತ್ರಯಾಗ ಮಾಡಿದರು” ಎಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕವಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗಾಯ ಲೋಕಾಯ ಎಂದರೆ ದುಃಖ-ಭಯ, ಮುಪ್ಪು-ಸಾವಿಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷಲೋಕ. ಸ್ವರ್ಗಾಯಲೋಕಾಯ ಎಂದು ಏಕಪದವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ: ಯಾರನ್ನು ನಾವು ಸ್ವಃ ಎಂದು ಗಾಯನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಆ ಭಗವಂತನ ಲೋಕ. ಅಂತಹ ಭಗವಂತನ ಲೋಕವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಋಷಿಗಳು ಸತ್ರಯಾಗ ಮಾಡಿದರು.

ತ ಏಕದಾ ತು ಮುನಯಃ ಪ್ರಾತರ್ಹುತಹುತಾಶನಾಃ |

ಸತ್ಯತಂ ಸೂತಮಾಸೀನಂ ಪಪ್ರಚ್ಛುರಿದಮಾದ್ಯತಾಃ ||

ಯಜ್ಞ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆ ಪುರಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರವಚನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪೌರಾಣಿಕರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ರೋಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಅವರ ಕಾಲದ ನಂತರ, ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿದವರು ರೋಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಗನಾದ

ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸು ಎನ್ನುವ ಸೂತರು. ಒಂದು ದಿನ ಸತ್ರಯಾಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ, ಯಜ್ಞದ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಸೂತರು ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳು ಅಗ್ನಿ ಆಹುತಿ ಮುಗಿಸಿ, ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಪಾರ ಕೇಳಿದ, ಸಮಸ್ತ ಪುರಾಣ ಬಲ್ಲ ಸೂತರಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು “ನಮ್ಮ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ತಾವು ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಋಷಯ ಉಚುಃ

ತ್ವಯಾ ಖಲು ಪುರಾಣಾನಿ ಸೇತಿಹಾಸಾನಿ ಚಾನಘ

ಆಖ್ಯಾತಾನ್ಯಪೃಥೀತಾನಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತಾನ್ಯುತ ||

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಋಷಿಗಳು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೂತರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ನೀವು ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿ ಬಲ್ಲವರು” ಎಂದು. ಋಷಿಗಳ ಈ ಮಾತು ನಮಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ನಮಗೆ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಪುರಾಣ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ದಾಖಲೆ; ಇತಿಹಾಸ ಎಂದರೆ “ಹೀಗೆ ಇತ್ತು” ಎನ್ನುವ ದಾಖಲೆ! ಹಾಗಾದರೆ ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಅರ್ಥಭೇದವೇನು? ಇತಿಹಾಸ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಗ್ರಂಥವಾದರೆ, ಪುರಾಣ ಹಾಗಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ, ಆದರೆ ಪುರಾಣವೇ ಇತಿಹಾಸವಲ್ಲ. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾದವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ, ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಇತಿಹಾಸ. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕಿಂತ ಪುರಾಣದ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು. ಮನ್ವಂತರಗಳ ಚರಿತ, ರಾಜರ್ಷಿಗಳ ವಂಶಾನುಚರಿತ, ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರಗಳ ಬಿತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥ-ಪುರಾಣ. ಹೀಗೆ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆಗಳೂ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಒಂದು ನೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಕಥೆಯನ್ನು ರೂಪಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ ನಾವು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕಥೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಸಂದೇಶ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಹ್ಯ. ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯದೇ ಪುರಾಣ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದರೆ ನರಕಾದಿ ಅನಾಹುತವಾದೀತು! ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸ ಮಹಾತ್ಮೆ’ ಕಥೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ದೀಪವಿಡುವುದರ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ: ಒಂದು ಸಂಜೆ ಕಾಗೆಯೊಂದು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ತನ್ನ ಗೂಡಿನತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿನ ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದ ದೀಪ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಗೆ ಆ ದೀಪವನ್ನು ಹಣ್ಣು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ದೀಪದ ಬತ್ತಿಯನ್ನು

ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಹಾರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಅದು ಹಣ್ಣಲ್ಲ, ಬೆಂಕಿ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ದೀಪವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಗೆಯ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಬಿದ್ದ ದೀಪ ಒಂದು ಹುಲ್ಲುಮನೆಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಆ ಮನೆ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿದು ದೊಡ್ಡ ಆಕಾಶ ದೀಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ದೊಡ್ಡ ಆಕಾಶದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಕಾಗೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ! ಇದು ಕಥೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿ, ಅದು ವಾಸ್ತವ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಯಾರದ್ದಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿದರೆ ಅದು ಅನಾಹುತ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು 'ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದೀಪ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಶ ಅಷ್ಟೇ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಕಥಾಂಶವನ್ನು ನಾವು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಪುರಾಣವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳಿವೆ.

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದರ್ಶನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ ಕವಚ ಒಡೆದುಹೋಗಿ, ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದರ್ಶನ ಭಾಷೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ, ಸ್ವರೂಪಭೂತನಾದ ಭಗವಂತನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತ? ಇದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೌರವ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ದೃಶ್ಯ ಅಷ್ಟೇ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದೇ ಬೇರೆ-ಇರುವುದೇ ಬೇರೆ. ಈ ರೀತಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ನಿರೂಪಣೆ ವಿಶೇಷಗಳಿವೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅರ್ಥ ಹಚ್ಚಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಪ್ತಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳು: ೧. ದರ್ಶನಭಾಷೆ: ಇದು ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವ ಭಾಷೆ. ೨. ಗುಹ್ಯಭಾಷೆ: ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಒಗಟಿನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಭಾಷೆ. ೩. ಸಮಾಧಿಭಾಷೆ: ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳುವ ಭಾಷೆ. ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗ ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ವೇದ ಓದಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಗೂಢ. ಇನ್ನು ಏಳು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: ೧. ವ್ಯತ್ಯಾಸ: ಕಾಲ-ದೇಶ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವುದು. ೨. ಪ್ರಾತಿಲೋಮ್ಯ: ಮುಂದೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವುದು. ೩. ಗೋಮೂತ್ರಿ : ಗಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಎತ್ತು ಮೂತ್ರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಸುತ್ತುಬಳಸಿ ಹೇಳುವುದು. ೪. ಪ್ರಘಸ: ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳು ಹುಲ್ಲು ತಿಂದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತುರುಕಿ ಹೇಳುವುದು. ೫. ಉಕ್ಷಣಾ: ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳುವುದು. ೬. ಸುಧುರ: ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ೭. ಸಾಧು: ಸಮಾಧಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗೆ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಈ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಏಳು ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅರ್ಥಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದವರು ಉಗ್ರಶ್ರವಣ್. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಋಷಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು 'ಅನಘ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಶೇಷಣದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ವಿಷಯ ಅಡಗಿದೆ. ಅನಘ ಎಂದರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲದವನು ಎಂದರ್ಥ. ಪುರಾಣದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಮೇಲ್ನೋಟದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಘೋರ ನರಕ ಸಾಧನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಉಗ್ರಶ್ರವಣ್ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಪುರಾಣದ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿದ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ವಯ್ಯಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 'ಅನಘ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಉಗ್ರಶ್ರವಣ್ ಮಹಾಭಾರತ, ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ವೇದಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಆದರೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ವೇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು. ವೇದಗಳು ಸನಾತನ ಮತ್ತು ಅವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಂತಹ ಗ್ರಂಥವಾದರೆ, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಸಂವಿಧಾನವಿದ್ದಂತೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು ಕಾಲಬಾಧಿತ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಿಯೋಗ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅದು ಪಾಂಡವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಇಂದು ಸಿಂಧುವಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಮಾಜಧರ್ಮ, ವ್ಯಕ್ತಿಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸನಾತನಧರ್ಮ ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಷ್ಟೇ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ಸೂತರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಯಾನಿ ವೇದವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭಗವಾನ್ ಬಾದರಾಯಣಃ |

ಅನ್ಯೇ ಚ ಮುನಯಃ ಸೂತ ಪರಾವರವಿದೋ ವಿದುಃ ||

ವೇತ್ಸ ತ್ವಂ ಸೌಮ್ಯ ತತ್ ಸರ್ವಂ ತತ್ತ್ವತಸ್ತದನುಗ್ರಹಾತ್ |

ಬ್ರೂಯಃ ಸ್ಥಿಗ್ಧಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಗುರವೋ ಗುಹ್ಯಮಪ್ಯುತ ||

ಇಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಸೂತರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೇಲ್ನೋಟದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತದೆ! ಮೇಲ್ನೋಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ: “ವೇದವ್ಯಾಸರು ಮತ್ತು ಈ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳು ಏನೇನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ತದ್ವತ್ತಾಗಿ, ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಹೊಗಳಿದರೆ ಅದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರ ಇನ್ಯಾರಿಗೂ

ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಅಲ್ಲ. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ನಿಜಾರ್ಥ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ಯಾನಿ ವೇದ, ವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ, ಭಗವಾನ್ ಬಾದರಾಯಣಃ”: ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸರು[ಬಾದರಾಯಣರು]. ಅವರು ಏನನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೋ-ಆ ಜ್ಞಾನದ ತುಣುಕನ್ನೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತವಿಶ್ವವನ್ನು ಅದರ ತರತಮಭಾವದಿಂದ ತಿಳಿದ ಋಷಿಗಳು[ಪರಾವರವಿದೋ ವಿದುಃ] ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ನೇರ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದ ತಾವು, ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ವ್ಯಾಸರ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ಪುರಾಣದ ರಹಸ್ಯ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಋಷಿಗಳು ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ‘ಸೌಮ್ಯ’ ಎನ್ನುವ ವಿಶೇಷಣ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಸೌಮ್ಯ ಎಂದರೆ ಸಾತ್ವಿಕಸ್ವಭಾವದವರು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದರ್ಥವಾದರೆ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ: ಉಮಾ ಎಂದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಭಗವತ್ ವಿಷಯಿಕವಾದ ಅರಿವು. ಇಂತಹ ಅರಿವು ಉಳ್ಳವರು ಸೋಮರು. ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಸೋಮ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಗುಣ ಇರುವಿಕೆ ಸೌಮ್ಯ.

ತತ್ರ ತತ್ರಾಂಜನಾಽಽಯುಷ್ಮನ್ ಭವತಾ ಯದ್ ವಿನಿಶ್ಚಿತಮ್ |

ಪುಂಸಾಮೇಕಾಂತತಃ ಶ್ರೇಯಸ್ತನ್ನಃ ಶಂಸಿತುಮರ್ಹಸಿ ||

ಪ್ರಾಯೇಣಾಲ್ಪಾಯುಷೋ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಕಲಾವಸ್ಥಿನ್ ಯುಗೇ ಜನಾಃ |

ಮಂದಾಃಸುಮಂದಮತಯೋ ಮಂದಭಾಗ್ಯಾಹ್ಯಪದ್ರುತಾಃ ||

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಸೂತರ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ತಾವು ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿದವರು. ಅಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ, ಆಯಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾರವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿ” ಎಂದು. ಇಡೀ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ತಿಳಿಯಲೇ ಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ವಿಷಯವನ್ನು, ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರ ಹೇಳಿ ಎಂದು ಶೌನಕಾದಿಗಳು ಸೂತರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಋಷಿಗಳ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ: ಅವರು ತಮಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸೂತರ ಮುಂದಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ ಎಂದು. ಈ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಸಂವಾದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಲಿ ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಮೇಲಿನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸೂತರ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಏಕೆ ಈ ರೀತಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ಇದು ಕಲಿಯುಗ. ಕಲಿಯುಗದ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಗಳು. ಜನರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಂದ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬುದ್ಧಿ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಸಾಮಾಜಿಕ ತೊಂದರೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಸಾರವನ್ನು ತಾವು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಋಷಿಗಳು ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಆರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಭೂರೀಣಿ ಭೂರಿಕರ್ಮಾಣಿ ಶ್ರೋತವ್ಯಾನಿ ವಿಭಾಗಶಃ |

ಅತಃ ಸಾಧೋಽತ್ರ ಯತ್ ಸಾರಂ ಸಮುದ್ವಹ್ಯ ಮನೀಷಯಾ |

ಬ್ರೂಹಿ ಭದ್ರಾಯ ಭೂತಾನಾಂ ಯೇನಾತ್ಮಾಽಽಶು ಪ್ರಸೀದತಿ ||

ಮುಂದುವರಿದು ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಇದೆ. ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಜನ್ಮ ಸಾಲದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳೂ ಅನಂತ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಜ್ಜನರಾದ ತಾವು ಕಲಿಯುಗದ ಜನರಮೇಲೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿ, ಜೀವಜಾತದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ತಾವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ, ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ, ಸಾರಗಳಲ್ಲೇ ಸಾರವಾದ ವಿಷಯ ಯಾವುದು ಎಂದು ನೀವೇ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದದಿಂದ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಕುಣಿಯಬಲ್ಲದೋ-ಅಂತಹ ಜೀವದ ಉದ್ಧಾರದ ಮಾತನ್ನು; ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೋ-ಅಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಋಷಿಗಳು ಸೂತರಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ: 'ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾರಭೂತ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು?' ಇದು ಋಷಿಗಳು ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸಿನ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಸೂತ ಜಾನಾಸಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಭಗವಾನ್ ಸಾತ್ವತಾಂ ಪತಿಃ |

ದೇವಕ್ಯಾಂ ವಸುದೇವಸ್ಯ ಜಾತೋ ಯಸ್ಯ ಚಿಕೀರ್ಷಯಾ ||

ತನ್ನಃ ಶುಶ್ರೂಷಮಾಣಾನಾಮರ್ಹಸ್ಯಂಗಾನುವರ್ಣಿತುಮ್ |

ಯಸ್ಯಾವತಾರೋ ಭೂತಾನಾಂ ಕ್ಷೇಮಾಯ ವಿಭವಾಯ ಚ ||

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಋಷಿಗಳ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ ಭಗವಂತ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಇಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣ-ಸಾತ್ವಿಕರ ಪತಿಯಾಗಿ ಯಾದವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದ. ಆತ

ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರ ಮಗನಾಗಿ ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ? ಇದು ಎಂತಹ ಲೀಲೆ? ಕೃಷ್ಣಾವತಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಇತರ ಅವತಾರಗಳಂತೆ ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆದ ಅವತಾರವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಸಂಹಾರವಿದೆ, ಸಮಷ್ಟಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯವಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಭಗವಂತ ತನ್ನ ಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಎಲ್ಲರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮತ್ತು ಸಾಧಕನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತೋರಿದ ಅವತಾರ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ಭಗವಂತ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭಗವಂತ ಭೂಮಿಗೇಕೆ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಾನೆ?

ಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಏನು? ಅವತಾರದ ಮಹಿಮೆ ಏನು? ಅವನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಬಂದು ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿದ? ಭಗವಂತನ ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಸಿಗುವ ಆನಂದ ಅಪರಂಪಾರ. ಭಗವಂತನ ಅವತಾರದ ರಹಸ್ಯ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗಾಗಿ ನೀವು ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಶೌನಕಾದಿಗಳು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಋಷಿಗಳು ಕೇಳಿದ ಎರಡನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಆಪನ್ನಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿಂ ಘೋರಾಂ ಯನ್ನಾಮ ವಿವಶೋ ಗೃಣನ್ |

ತತಃ ಸದ್ಯೋ ವಿಮುಚ್ಯೇತ ಯಂ ಬಿಭೇತಿ ಸ್ವಯಂ ಭವಃ ||

ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಲಾಗದೇ, ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಸಾರಿಯನ್ನು, ಕೈ ಹಿಡಿದು ದಡ ಹಾಯಿಸುವ ಸಾಧನ “ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಋಷಿಗಳು. ಈ ಶ್ಲೋಕ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ‘ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ’ ಎಂದರೆ ‘ಕೃಷ್ಣಸ್ಮರಣೆ’. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವವರು ವಿವಶರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ನಾಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ, ಅವರು ಸಂಸಾರ ಬಂಧದಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ವಿವಶರಾಗಿ ಭಗವಂತನ ನಾಮವನ್ನು ಹೇಳುವುದು’ ಎಂದರೆ-ಭಗವಂತನ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನ ನಾಮ ಹೇಳುವುದು ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ನಿರಂತರ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆ, ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆಯಿಂದಾಗಿ, ನಮ್ಮ ದೇಹ-ಮಾತು-ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನ ಸಾಧನೆಗೆ ಶ್ರುತಿಗೊಡಿ, ತನ್ನಿಂದತಾನೇ ನಾವು ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವಂತಾದರೆ(ವಿವಶರಾದರೆ) ಅದು ಮೊಕ್ಷ ಸಾಧಕ. ಕೃಷ್ಣನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಸಂಸಾರವೂ(ಭವ) ಹೆದರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇಅಲ್ಲ, ಅಂತಹ ಜೀವ ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.(ಭವಃ ಅಂದರೆ ಶಿವ ಕೂಡಾ ಹೌದು. ಭಗವನ್ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಶಿವ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ). “ನಿರಂತರ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೇ ನನ್ನ

ಬಳಿ ಕರೆತರಬೇಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ನಾರಾಯಣನ ಸೊತ್ತು ಮತ್ತು ಅವರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಯಮದೂತರಿಗೆ ಯಮ ಹೇಳುವುದನ್ನು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಭಾಗವತದ ಅಜಾಮಿಳನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಇದೆಯೋ, ಅವರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಯತ್ಪಾದಸಂಶ್ರಯಾಃ ಸೂತ ಮುನಯಃ ಪ್ರಶಮಾಯನಾಃ |

ಸದ್ಯಃ ಪುನಂತ್ಯುಪಸ್ಪೃಷ್ಠಾಃ ಸ್ವರ್ಧುನೀವಾನುಸೇವಯಾ ||

ಕೋ ವಾ ಭಗವತಸ್ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕೇಡ್ಯಕರ್ಮಣಃ |

ಶುದ್ಧಿಕಾಮೋ ನ ಶೃಣುಯಾದ್ ಯಶಃ ಕಲಿಮಲಾಪಹಮ್ ||

ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ನಾಮವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರ ಸೇವೆ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಗಂಗೆಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ದೇಹ ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೋ, ಹಾಗೇ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಬದುಕಬಹುದು.

ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕನೂ, ಈಡ್ಯಕರ್ಮನೂ ಆದ ಭಗವಂತ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರಿಂದ ಸ್ತುತೃನಾದವನು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ದೋಷಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ, ನಾವು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ನಮಗೆ ತಾವು ಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಶೌನಕಾದಿಗಳು ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣ್ಯುದಾರಾಣಿ ಪರಿಗೀತಾನಿ ಸೂರಿಭಿಃ |

ಬ್ರೂಹಿ ನಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾನಾಂ ಲೀಲಯಾ ದಧತಃ ಕಲಾಃ ||

ಮುಂದುವರಿದು ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಕೇವಲ ಅವತಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ ತೋರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅಪೂರ್ವ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಇತರರು ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸದಾ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಮಾಡಿ ತೋರಿದ. ಇಂತಹ ಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರದ ಬಿತ್ತರವನ್ನು, ಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದೊಂದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೀವು ನಮಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಶೌನಕಾದಿಗಳ ಮೂರನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಅಥಾಖ್ಯಾಹಿ ಹರೇರ್ಥೀಮನ್ನವತಾರಕಥಾಃ ಶುಭಾಃ |

ಲೀಲಾ ವಿದಧತಃ ಸ್ವೈರಮೀಶ್ವರಸ್ಯಾತ್ಮಮಾಯಯಾ ||

ಭಗವಂತ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಭೂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಸ್ವರೂಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತಾಳಿದ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಅವತಾರವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ನಾನಾ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೀವು ನಮಗೆ ವಿವರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಋಷಿಗಳು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶೌನಕಾದಿಗಳು ಕೇಳಿದ ನಾಲ್ಕನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ವಯಂ ತು ನ ವಿತ್ಯಪ್ಯಾಮ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕವಿಕ್ರಮೈಃ |

ಯತ್ ಶೃಣ್ವತಾಂ ರಸಜ್ಞಾನಾಂ ಸ್ವಾದುಸ್ವಾದು ಪದೇಪದೇ ||

ನಮಗೆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಕು ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಎಂದೂ ಸಾಕೆನಿಸದ ಅತ್ಯಂತ ಸವಿಯಾದ ರಸಧಾರೆ. ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚೆಗೂ ರಸಪಾಕವನ್ನು ಹರಿಸುವ ಈ ಜ್ಞಾನದ ರುಚಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅಂತಹ ಸ್ವಾರಸ್ಯಭರಿತ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಋಷಿಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೃತವಾನ್ ಕಿಲ ವೀರ್ಯಾಣಿ ಸಹ ರಾಮೇಣ ಕೇಶವಃ |

ಅತಿಮರ್ತ್ಯಾನಿ ಭಗವಾನ್ ಗೂಢಃ ಕಪಟಮಾನುಷಃ ||

ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇ ಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾಮರಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ನಮಗೆ ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣರು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಅವರ ಸಾಹಸ ಪರಾಕ್ರಮ; ಶತ್ರು ಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿದ ಶೌರ್ಯದ ವೀರಗಾಢೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ ಎಂದು ಋಷಿಗಳು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಐದನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅತಿಮಾನುಷ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿದ. ಅಂತಹ ಕೃಷ್ಣನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಋಷಿಗಳು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಲಿಮಾಗತಮಾಜ್ಞಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರೇಽಸ್ಮಿನ್ ವೈಷ್ಣವೇ ವಯಮ್ |

ಆಸೀನಾ ದೀರ್ಘಸತ್ಯೇಣ ಕಥಾಯಾಂ ಸಕ್ಷಣಾ ಹರೇಃ ||

ತ್ವಂ ನಃ ಸಂದರ್ಶಿತೋ ಧಾತ್ರಾ ದುಸ್ತರಂ ನಿಸ್ತಿತೀರ್ಷತಾಮ್ |

ಕಲಿಂಸತ್ತ್ವಹರಂಪುಂಸಾಂಕರ್ಣಧಾರ ಇವಾರ್ಣವಮ್ ||

ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಬರಬಾರದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲೂ ಜನ ಜಾಗೃತರಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ನಾವು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಕಥೆಯ ಶ್ರವಣ ನಡೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕಥಾ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹಬ್ಬಬೇಕು

ಭಾಗವತ ಮಹಾ ಪುರಾಣದ ಮೊದಲ ಸ್ಕಂಧದ ಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯ
ಮುಗಿಯಿತು.

॥ಸಮಾಪ್ತಶ್ಚ ದ್ವಿತೀಯಸ್ಕಂಧಃ॥

